

Luka Žakelj

Učinki in posledice skupne zaposlovalne politike v EU

Članek zajema dve osnovni sporočili. Prvo sporočilo je, da bo večjo fleksibilnost na evropskem trgu dela težko doseči brez krčenja evropskega modela države blaginje v njeni sedanji obliki. Drugo pravi, da ima ugodna gospodarska rast večji učinek na izboljšanje razmer na trgu dela kot sama zaposlovalna politika in njeni številni ukrepi, ki v času neugodnih gospodarskih razmer kažejo težave pri omejevanju naraščanja števila brezposelnih oseb.

Na samem začetku so v članku podani ekonomski in politični razlogi, ki so povzročili poslabšanje razmer na evropskem trgu dela. Sledi opis razvoja Evropske zaposlovalne strategije kot skupnega odziva držav članic in Evropske komisije na slabe razmere na evropskem trgu dela. Pri tem je poudarek na štirih stebrih, na katerih sloni ta strategija, na opisu aktivne politike zaposlovanja v EU in naraščanju njenega pomena. Dodan je tudi kratek pregled posledic staranja evropskega prebivalstva na razvoj ukrepov zaposlovalne politike.

Po prvih petih letih delovanja Evropske zaposlovalne strategije je bila opravljena ocena njene učinkovitosti. V članku je predstavljen napredek pri izboljševanju razmer na evropskem trgu dela, čemur sledi kratka analiza sprememb v javnih izdatkih za ukrepe zaposlovalne politike v državah članicah, iz katere so med drugim razvidne še vedno velike razlike med severom in jugom EU. Zaključek članka tvorita dve vprašanji: o učinkovitosti (aktivnih) ukrepov zaposlovalne politike v času neugodnih gospodarskih razmer in o učinkih zmanjševanja pomena pasivnih ukrepov zaposlovalne politike na evropski model države blaginje.

Richard Sendi, Andreja Cirman

Analiza trga stanovanj v Sloveniji

Prispevek predstavlja del ugotovitev obsežne raziskave o stanju na stanovanjskem trgu v Sloveniji, ki je bila izvedena v letu 2003. V uvodu k tej analizi predstavljamo pregled dejavnikov, ki skladno s t. i. "stock-flow" modelom vplivajo na dogajanja na strani ponudbe in strani povpraševanja po stanovanjih. Analiza konkretnega stanja na trgu je osredotočena na vloge različnih akterjev - predvsem na strani ponudbe. Posebej izpostavljamo analizo obnašanja tržnih udeležencev, prodajalcev stanovanj in stanovanjskih hiš, nepremičninskih agencij ter gradbenih podjetij in njihovih pričakovanj o prihodnjih tržnih gibanjih.

Prispevek opozarja na številne pomanjkljivosti sedanjega stanovanjskega sistema in na posledične deformacije stanovanjskega trga ter njegovo neučinkovito delovanje. Na koncu ugotovljamo, da v danih razmerah obnašanje v raziskavi obravnavanih tržnih udeležencev nima pomembnega neposrednega vpliva na dogajanje na sedanjem divjem, nekontroliranem stanovanjskem trgu.

Štefan Bojnec, Matjaž Novak

Kakšna je slovenska blagovna menjava po tehnološki intenzivnosti?

V prispevku je analizirana struktura slovenske blagovne zunanje trgovine po osamosvojitvi. Storitveni sektor in vsebnost storitev v blagovni menjavi niso upoštevani. Poudarek je na strukturnih gibanjih v blagovnih trgovinskih tokovih po NACE dejavnostih in po dejavnostih tehnološke intenzivnosti, ki kažejo, v kakšni smeri poteka specializiranje slovenskega blagovnega izvoza in uvoza. Struktura blagovnega izvoza in uvoza je prikazana za celotno slovensko blagovno trgovino in posebej za slovensko blagovno trgovino z državami EU-15, pri čemer je posebej upoštevan blagovni izvoz in uvoz v notranji in zunanji blagovni trgovini držav EU-15. Predelovalne D dejavnosti prispevajo večino slovenskega blagovnega izvoza in uvoza. V blagovnem izvozu se je Slovenija v večji meri specializirala v srednje-visokotehnološke industrije, katerih pomen se nadalje povečuje, in nizkotehnološke industrije, katerih pomen se znižuje. V slovenskem blagovnem uvozu so prav tako na prvem mestu po njihovem pomenu srednje-visokotehnološke industrije, katerih uvoz se povečuje. Sledijo pa srednje-nizko in nizkotehnološke industrije, katerih pomen v blagovnem uvozu se znižuje. Delež visokotehnoloških industrij ostaja pod 10 % tako v primeru blagovnega uvoza in še bolj v primeru slovenskega blagovnega izvoza. Slovensko gospodarstvo postopno povečuje blagovne izvozne deleže

na tržiščih EU-15, do najhitreje rasti blagovnega uvoza iz EU-15 na slovensko tržišče pa je prišlo do vključno leta 1995, ko je prišlo do nadomeščanja blagovnega uvoza s tradicionalnih jugoslovanskih tržišč.

Miran Jus

Sporazumi SID z IKA in drugimi tujimi finančnimi institucijami

Zavarovalno kritje pred nekomercialnimi in drugimi nemarketabilnimi riziki zaradi posebne narave teh rizikov izvoznikom zagotavljajo uradno podprte izvozno-kreditne agencije (IKA). IKA imajo pomembno vlogo v tokovih mednarodne trgovine in investicij, vendar gre pri njihovem financiranju in zavarovanju za t.i. povezano financiranje (uradna podpora pogojena s poreklom predmeta transakcije). Pod posebnimi pogoji so v določeni meri IKA pripravljene kriti tudi tujo komponento, kar je včasih vključeno v sporazume z drugimi IKA ter pri financiranju projektov iz večih virov tudi v sporazume med njimi in mednarodnimi finančnimi institucijami (MFI). Ti sporazumi med IKA, da bi se izognile riziku prevelike koncentracije njihovega portfelja in povečale svoje zavarovalne zmogljivosti (okvirni sporazumi o sodelovanju, sporazumi o skupnem/vzporednem zavarovanju, sporazumi o fakultativnem, pogodbenem pozavarovanju in sporazumi o sofinanciranju), predstavljajo njihov odgovor na sodobno globalizirano gospodarstvo in tako podjetjem iz različnih držav olajšujejo in pospešujejo dostop do zavarovalnih in finančnih mehanizmov preko enega mesta (one-stop shop), kar jim omogoča skupno nastopanje na tretjih trgih. Razvejano mrežo različnih sporazumov s tujimi IKA in MFI je spletla tudi SID, kar ji omogoča, da slovenskim izvoznikom in investitorjem za njihov skupni nastop s tujimi partnerji na tretjih trgih lahko ponuja različne mehanizme zavarovanja in financiranja.

Jana Javornik

Spol kot določnica družbenega položaja posameznika/posameznice - na poti k androgini družbi?

Ženska in moška realnost se - tudi zaradi (intervencije) feminističnega gibanja - vse bolj spreminjata. Spremembe v prid ženskam so v 20. in 21. stoletju celo med večjimi družbenimi spremembami. Proces industrializacije in urbanizacije sta namreč povzročila obrate demografskih gibanj in spremembe družbenoekonomskih realnosti, ki so se izražali kot stranske posledice in reakcije na te procese. Znižale so se stopnje umrljivosti in stopnje rodnosti, stopnje ekonomske aktivnosti žensk pa so se zviševale. Tako spremenjene družbene razmere so ponudile plodna tla za oblikovanje in dojetanje zahtev feminističnega gibanja po volilni pravici, sodelovanju žensk v sferi plačanega dela, izobraževanju ter s tem spremenjene lastniške strukture, možnosti odločanja o telesu. Kljub spremembam pa je še vedno prevladujoča androcentrična (moškosrediščna) kultura, ki z mehanizmi povezovanja, določanja in nadziranja vedenja omogoča reproduciranje patriarhalizma. Namen prispevka je predstaviti nekatere ekonomske vidike podrejenosti žensk, opozoriti na zasidranost mehanizmov samoobnavljanja in reprodukcije mizoginih razvojnih vzorcev in na še vedno prevladujočo androcentrično družbeno ureditev.

Miroslav Verbič

Mikroekonometrična analiza odločitev o upokojevanju v Sloveniji

V članku proučujemo različne dejavnike odločanja o upokojevanju v Sloveniji na osnovi podatkov Ankete o porabi gospodinjstev iz leta 1999, torej pred uvedbo pokojninske reforme. S pomočjo linearnega in logit modela verjetnosti smo analizirali različne osebne, finančne in institucionalne dejavnike stopenj prisotnosti starejše populacije na trgu dela in ugotovili, da imajo pomemben in statistično značilen vpliv na odločitev starejše populacije o upokojitvi starost, izobrazba, plača in nadomestilo za brezposelnost. Pri učinkih opazovanih dejavnikov je razvidna tudi velika diferenciacija med spoloma, ki je v opazovanem letu v veliki meri institucionalno pogojena. O uspešnosti pokojninske reforme v Sloveniji, ki je bila uvedena leta 2000, bomo tako lahko sklepali na osnovi dinamične mikroekonometrične analize, ki ji pričujoči članek lahko služi kot metodološka in primerjalna podlaga.

Marko Simoneti, Aleksandra Gregorič

Menedžersko lastništvo in uspešnost poslovanja privatiziranih podjetij v Sloveniji

Naraščanje managerskega lastništva v slovenskih podjetjih, zlasti tistih, katerih delnice niso uvrščene na trg kapitala, je eden izmed osnovnih dejavnikov, ki označuje lastniške spremembe v slovenskem postprivatizacijskem obdobju. Medtem ko se deleži institucionalnih lastnikov in drugih zaposlenih v kapitalu podjetij znižujejo, slovenski menedžerji vztrajno povečujejo svoj vpliv v podjetjih. Glede na nezadovoljstvo z obstoječo lastniško strukturo ter visoka lastniška pričakovanja menedžerjev (ob zaključku leta 2002 je na primer želeni lastniški delež menedžerjev v povprečju presegal dejanskega kar za 10.8 odstotnih točk), lahko pričakujemo krepitev menedžerskega lastništva tudi v prihodnje. Namen tega članka je prikazati trenutne spremembe v lastništvu slovenskih podjetij ter oceniti vpliv konsolidacije menedžerskega lastništva na ekonomsko učinkovitost oz. finančno uspešnost slovenskih podjetij. Rezultati empirične analize, osnovane na vzorcu 182 slovenskih podjetij za razdobje 1995-99, ne potrjujejo pozitivne povezave med menedžerskim lastništvom in ekonomsko učinkovitostjo podjetij (merjeno z rastjo skupne factorske produktivnosti). Pozitiven vpliv menedžerskega lastništva se kaže le v odnosu do finančne uspešnosti podjetij in to zlasti v neborznih podjetjih ter v podjetjih, v katerih si menedžerji lastijo več kot 10 odstotkov kapitala. Po drugi strani pa ugotavljamo veliko pomembnejši in izrazito negativen vpliv načrtovanega povečanja managerskega deleža na finančno uspešnost slovenskih podjetij.